

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Sermo coram commissarijs fidei de erroribus contra fidem et mores

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

Sermo de errorib' circa

sed nunc inuersi estis ad pastorem et episcopum aiarum vestrorum. Ad hoc quippe tendit oratio proposita vice thematis. deus iudicium tuum regi da et iusticiam tuam filio regis. Terminabimus in hoc prima presentis actus partem. reliqua per lecturam litterarum quarundam et scedularum quantum audire placuerit finietur. Finis propositio facta a domino cancellario parisiensi coram concilio generali constanti. ex parte regis francie.

Et tunc postmodum dictus cancellarius parisiensi. Ac magistri Jordanis morini b. p. de versailles ambasciatores prefati christianissimi francorum regis et eius nomine p. duxerunt coram toto concilio generali. et in manibus p. honorarij Januensis. sub custodia concilij tradiderunt litteras. et aliam inuenerunt subsequenti p. prebentia instrumentorum ab omnibus p. honorarijs et notarijs. de re super dictis datis et protestatis. Primo quedam paruum sermone papireum continens tres partes principales. In prima ponebant sex conclusiones theologice contra propositionem cuiusdam Johannis parui et doctrinam in eadem contentam et incipit Quia ex patentibus etc. In secunda erant octo regule super studio theologico tenendo in condemnatione errorum cum certis requisitis. Et incipit super omnia vincit veritas. In tertia erat breuis scedula petitiva exaltationis facienda de deliberatione quatuor ordinum medicantium super. it. assertionibus etc. Et incipit attendens christianissimus. Cuius quaterni magna pars fuit tunc lecta et specialiter resqueste. Item magna litteram regis patentem super condemnatione dicte propositionis b. Jo. parui et incipit Regia maiestas nostra.

Item quedam magni quaterni papirei signati signis duorum notarioz continentem propositionem magistri Johannis parui. Item instrumentum aduocationis domini cancellarij parisiensi super propositione per eum ex parte vniuersitatis parisiensi. als facta coram rege francorum. Item scedula papiream continentem appellationem a iudicibus fidei super publicatione votoz etc. Item litteram patentem vniuersitatis parisiensi. super approbatione sententiarum domini episcopi parisiensi. Item quedam quaternum papireum in quo continebat deliberationem fratrum de quatuor ordinibus medicantium super noue assertionibus. Finis.

Sermo eiusdem coram p. missarijs fidei. de erroribus contra fidem et mores circa preceptum non occides

Estimo me beatum apud te Osa
rosanctum Constanti. concilium
Ocerus celebris reuerendorum
patrum ac ceterorum dominorum in omni
sapientia et doctrina ac morum honestate fulgentium. Estimo inquam me beatum apud te cum sim me defensurus hodie maxime te sciente omnia nescio que apud iudeos sed christianos sunt consuetudines et questiones propter quod obsecro ut patienter me audias. Tunc verbis illis beatissimi lucas cuius hodie natalis instat celebras qui comes indiuiduus fuit egregij doctoris pauli lucas inquit est mecum solus et alibi. Salutat vos lucas medicus carissimus. Cuius verba omnia sunt medicina. Unde cum paulus fuisset a festo traditus in vinculis agrippe regi. Dixit idem rex ei permittit tibi rationes reddere pro temetipso. Tunc paulus extenta manu. Estimo me beatum inquit apud te rex agrippe cum sim me defensurus hodie maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones propter quod obsecro ut patienter me audias. Sic ego de materia. it. assertionum reuerentissimis patribus ac ceteris dominis commissarijs in causis fidei per me nunciaturum ex ipsoz nunc ordinatoe roem reddidurus. Estimo me beatum propter quod obsecro vniuersis que ut patienter me audiat. Et in primis que donanda est ordo dicendis et euitanda confusio. hinc est in super primo doctrinali absque ulla circuitate vel apparatu sermone quibus est materiam tractat accedens. Denique rememoranda est ne distinctio ne fallat nos equocatoe distinctioz memi me notasse dum p. d. it. assertiones cum suis reprobatoibus nunciavi. Possumus itaque materiam hanc dupliciter considerare. vno modo pure theologice et absolute per considerationem ad conformitatem vel deformitatem secundum leges diuinas traditas in scriptis sacra. Alio modo magis respectiue et secundum terminos iuris positivi. in primo modo tractat de interesse ipsius fidei. in secundo de interesse personali. vel ita dicam posse nos vno modo considerare assertiones. vel alio modo ipsos assertores aut reprobatos. Primum hactenus obseruavi in omni iudicio tam p. quam in hoc sacro concilio. Recogitans primo p. fessioz meam et officium cancellarij p. cui indigno deferuio quam p. sic tractant vice fidei per sacra theologice facultate domini deferunt frequenter a diuersis modis p. imo et a romana curia nunquam que habeat de facultate doctrinale iudicium vbi nihil vnquam agit de p. nisi p. salute

discussus fuerit de doctrinis. **C**onscius sum p̄terea mihi ip̄i / q̄ finalis int̄tio mea est ad extirpationē erroꝝ que fieri p̄t̄ possunt / et debet / p̄ eoz̄ reprobationē doctrinalem seu iudiciale q̄ damnentur errantes.

Rursus tertio constat qd̄ liberius / purius / verius et citius exquirat veritas et falsitas reprobat̄ dum constituit sola legē diuinā in deo / inuēta cōsiderationē aristo. in poli. qui ponit in q̄ legem iudicem ponit deum / qui autē addit hominē / addit et bestia et hoc dicit propter sensualitatem bestialē De quo virgilius in. vi. Hinc metuūt cupiunt / gaudentq̄ timentq̄ conformiter ad illud profaycum. Confusa sunt hic omnia spes metus meror̄ gaudium. Duo circa cōsulit apud boetium phia. Tu quoq̄ si vis lumine claro cernere verum / tramite recto carere callem / gaudia pelle / pelle timorez Spemq̄ fugato / nec dolor assit / nubila mens est / vincitq̄ frenis Nec vbi regnat.

Deniq̄ per hunc modum salubrius obseruatur illud Buga. in regula q̄ fiat cor / recto cum dilectione p̄sonaz̄ et odio vicioꝝ rum. Hec inde videtur queri qualiscunq̄ turbatio pacis dñi q̄ iudices facilius se expediunt si prius instituti erunt circa interesse fidei / quā qui scdm̄ terminos iuris positiui / prius discutiant materiā tanq̄ p̄phanam / sup̄ interesse p̄sonali. Quod mōstrant ap̄te quinq̄ menses in tali discussione sola fere iam occupati. Unde et nōnulli ex dominis cōmissarijs / sicut reuerentissimus pater dominus cardinalis Cameracē. et ip̄e promotor concilij / et hoc intendere quālibet voluerunt.

Hanc ego modestiam conabor in actu presentis posterentis obseruare qd̄ obsecro neq̄ mihi neq̄ cause fidei / sed fame que discutit afficiat v̄l ob̄sit. Sciunt eni plurimi quēadmodū conati sunt aliqui iugiter hanc materiā trahere ad p̄sonalia in p̄iudiciū ne dñi cause fidei / sed fame p̄ lras et aliter false lese / in quibus diluendis si sermo flecteret cognoscere apta veritas in elucidationē clariorem cause fidei / et in laudem nō mediocrem ip̄am tractantium / aduersus obtrectantes.

Quāuis p̄terea nō sufficienter extirpantur errores vbi notorie p̄seuerant errantes. Nihilominus sperandū est qd̄ corrigētur omnes ad sententiā concilij. Quid igit̄ necessesse puocare vel accusare p̄sonam errantis si damnare satis est erroꝝ.

His itaq̄ p̄

locutis veniamus ad materiā que nouem assertiones cū suis approbationibz̄ habet Pro cuius intellectu faciliori ponat̄ velut in vna decretali casus longus. Dehinc breuis sub his lris A. b. c.

Casus est Rex sup̄mus habet a et b vasallos suos / q̄ vnus nō erat subiectus alterius / qui faciūt cōsiderationes ad inuicē iuramentis terribilibz̄ firmitas B p̄ducit hoies p̄ce et p̄cio qui p̄ insidias p̄meditatas interficiūt subito A non diffidatū nec de hoc p̄monitum neq̄ tale aliquid timentes / et hoc inscio L rege / tandem B factum auocat / et proponit se laudabiliter egisse / imo fecisse debitū suū erga deum et regem. Pro cuius iustificatione ponit vel ponit facit tanq̄ p̄ quibusdam regulis seu maximis nouem has assertiones. Itaq̄ p̄ primā iustificat morte ipsius A / quia erat tyrannus vt dicit machinans p̄ fraudes et sortilegia ac malū ingenij in mortem sui regis L et maxime qz̄ per ipsum regem non poterat bono modo de ip̄o fieri iusticia. Per scōdam assertionē dicit se auctorizatū fuisse vt sic ageret p̄ leges diuinā naturalē et humanā. Deinde p̄ tertiam et quartā iustificat sub regula generali tyrannoz̄ q̄ A debebat vilit̄ et p̄ insidias mori. Rursus per quintam sextam et septimam iustificat q̄ rex debet eū auorare remunerare et beneficare per epistolas et aliter v̄bicunq̄. Perinde iustificat se nihil egisse contra precepta dei bene intellecta / non scdm̄ literam sed ad sensū suū / et hoc in octaua. Postremo iustificat q̄ in nullo periurus fuit confederationibz̄ non obstantibus et hoc per regulam generalem in assertionē nona datam.

Casus breuis Quilibet tyrannus potest et debet licite et meritoꝝ occidi / per quēcunq̄ vasallum suū vel subditum. Etiam per insidias et blandicias vel adulationes. Non obstante quocunq̄ in armento seu confederatione factus cum eo / non expectata sententia vel mandato iudicis cuiuscunq̄. Dic casus quis sit de casu p̄ hoc sacrum concilium quod est hereticus / et sequatur ex tertia et quarta iunctis prima et vltima. Nihilominus videtur aliquibus diminute poni.

Primo quia non loquitur de auctorizatione per leges diuinā nam naturalem et humanam vt in secunda. Secundo non ponit p̄dictos casus quod vilit̄ et ignominiose subito. i. sine

honorat +

diffidatione debeat occidi/ vt in tertia 2 q̄
ta. Deinde nō ponit qd rex debeat auro
re remunerare 2 honorare vt in quinta se
pta 2 septima. Quarto dimittit assertiones
octauas de falsitate sensus l̄alis scripture
sacre/ 2 q̄ quilibet sit interpres vel ep̄ykes
et̄. Deniq̄ silet q̄ Rex sup̄mus nō habet
talem potentia in suo regno/ q̄ de a vasallo
suo nō possit facere iusticia. ¶ **Q**uerit nūc
si be noue assertiones in forma sicut sunt/
veniūt iudicio fidei reprobande. Et q̄uis
questio hec materia determinata sic p̄ iudi
ces fidei inferiores de consensu 2 approba
tione ipsius Regis et fere totius cleri ex
his nouem assertionib; tanq̄ cōtentus in
eis sufficiēt licet diminute sicut paucis
detur intuentib; diligenter primā tertiam
quartā 2 vltimā assertiones/ nostra que
stio decisa est p̄ hoc sacrum conciliū/ dum
dānauit istam quilibet tyrannus 2c. velut
hereticam. Nihilomin⁹ ponitur hec qua
drimemb; conclusio. ¶ Nouem assertio
nes cum suis reprobationib; iudicialit̄ iu
dicare spectant ad fidem etiā explicite. Et
sunt due prout in scedula continetur/ ratio
nabiliter qualificate. Potuerunt insup p̄
doctores 2 ordinarios loco:um doctrinali
ter 2 iudicialiter condēnari. Sunt deniq̄
per hoc sacrum conciliū vel p̄ sedem aposto
licam/ de necessitate salutis reprobande/ et
hoc vere vel interpretatiue. ¶ Ex cuius con
clusionis probatione que spectat ad theolo
giam maxime 2 interesse fidei/ poterit fa
ciliter apparere/ quid de interesse persona
li sentiendū vel agendū erit per scientiā ca
nonicam. ¶ Sed prius q̄ sermo progres
diatur vltimus tollendum est quadruplici
ter scandalum/ quod nobis rationationis
iter agentibus posset obsistere. 2 aures ali
quorum querelis oppilare vt obsurdesce
rent veritati. ¶ Ecce inquit querela vna/
quanta vilificatio fidei/ quanta depressio
catholice doctrine/ vt in quolibet verbo v̄
actu dicatur hic est error in fide/ hic est he
resis. Responso breuis/ deputetur hoc er
rantib; qui prius ad ea que falsa erant scri
pturam sacram 2 fidem protrahere conati
sunt repugnantes. Hinc ista fidei vilifica
tio/ hinc conculcatio veritatis catholice/
non a defendentib; eam ne taliter concul
cetur. ¶ Ecce inquit aliorū querela q̄ ni
hil hic sit amore fidei sed odio personali v̄
rancore/ sed fauore inordinato/ sed p̄ciali

tate. Sed profecto omnium ille infeliciss
mus iudicandus esset/ 2 miserabilior om
nibus hominib;/ qui cum certissimis in
comodis ne dum bonorum temporalium
sed proprie vite periculo tenderet in infer
num/ 2 quomodo tenderet vtiq̄ per pecca
tum odij vel fauoris inordinati quia stipē
dia peccati mors/ non quecūq̄ sed eterna.
¶ Ceterum non quis in hac re loquitur vel
quo animo loquitur/ sed quā verum sit qd
loquitur attendere vos p̄cernet. ¶ Ecce rur
sus querulant alij/ videte quia nihil h̄ cui
modestia vel prudentia talis aut talis agit
sed innititur fantasie proprie 2 famositati.
¶ **Maledictus furor eius quia pertinax/ et**
emulatio quia dura/ cui tales 2 tales de il
la natione vel facultate/ per literas 2 aliter
contradicunt. At vero consolatur exemplū
christi/ quē ob predicationis feruorem sui
etiam parentes dixerunt in furorem versū
esse. Et de prophetis prioribus viris in
uenimus dictū vni/ quid querit insan⁹ iste
Deniq̄ profecto/ qui dicere potest cū pro
pheta domino Consiliū meum iustifica
tiones tue. Ille iam non proprio capiti fa
mositati vel imprudentie iniri dicend⁹ est/
sed solidissime veritatis auctoritati/ q̄uis
in hac parte si testimoniū hominum recu
pinus. Illud abundantius longe est pro
nobis tam numero q̄ merito. ¶ **Loque**
runtur ad extremū quidam. Ecce inquit
quanta regni xp̄ianissimi diffamatio in q̄
tot errores exorti dicunt 2 famantur. Im
mo vero responsum habeat quisquis hoc
obicit ad obprobriū quod ad singularem
2 incompabilem laudem eiusdem regni et
incolarum cedit ista errorū non quidem
publicatio sed virtuosissima debellatio/ q̄
neq̄ proprio sanguini/ neq̄ discriminib;
innumeris/ neq̄ proprie parit vite quan
do protinus vt errores in eodem regno ca
put vt ita dicamus exerere vel in noxiū
germen erūpere ceperint. Obseruetur illō
de psalmo/ filia babilonis misera beatus
qui tenebit 2 allidet paruulos suos ad pe
tram/ 2 illud de nasone/ apprime dum no
ua sunt praua mala semina morbi. Est enī
humanū peccare sed vere diuinum conse
stim a peccatis resurgere/ eaq̄ p̄terere viri
tutis forte pede. ¶ **Dis itaq̄ scandalis ne**
pergentib; nobis ad veritatis inquisitionē
noceant cietis. Deducemus primā partē
conclusionis ex multiplici radice 2 p̄cipali

inuestigando principaliter doctrinaliter et radicaliter quid proprie sit fides / et unde quis denominatur fidelis catholicus: Et ex opposito quid sit error in fide vel heresis. Et quis denominatur errans in fide vel hereticus. ¶ Et primo reiectis pro nunc acceptionibus alijs de fide / quia fides aliquando dicitur sponso. i. Thim. v. quia piaz fidem irritam fecerunt. Et quandoque fidelitas, puer. Et virum fidelem quis inuenit. Quandoque conscientia Ro. ix. omne quod non est ex fide est peccatum. Quandoque sacramentum fidei augus. ad bonifacium. Quid est paruulos habere fidem nisi fidei sacramentum. Accipiamus descriptionem fidei de qua locuturi sumus ex verbis apostoli ad Ro. i. ubi dicitur quod fides est ex auditu / auditus autem per verbum dei. Unde sicut Aresto. describit scientiam quod est habitus firmus: per demonstrationem acquisitus / sic potest describi quid sit fides / quod est habitus firmus et verus per auditum verbi dei acquisitus. Et vocatur hic verbum dei scriptura sacra / vel inspirata / vel predicata vel scripta seu lecta. ¶ Pro cuius descriptione declaratione sciendum quod sicut scientia multipliciter accipitur sic et fides / quantum spectat ad propositum. ¶ Accipitur quandoque enim scientia pro habitu ut descriptum est / quandoque pro assensu ex tali habitu procedente / quandoque pro obiecto illius habitus vel actus / et hoc dupliciter / scilicet est duplex obiectum quod scimus. Unus est conclusio demonstrata mentalis vocalis vel scripta. Aliud est res significata per conclusionem. Unum vocatur obiectum materiale. aliud formale sicut thomam. ¶ Amplius scientia quoque predictorum modorum accipitur solet sumi dupliciter. Uno modo pro unico vel simplici tali habitu vel actu vel obiecto. Alio modo pro collectione multorum huiusmodi habituum vel actuum vel obiectorum. Quoadmodum dicitur philosophiam esse unam scientiam / sic medicinam / sic medicinam / sic de alijs. ¶ Conformiter ad predictas distinctiones dicimus quod accipitur fides quandoque pro habitu / et sic data est descriptio. Quandoque pro actu ex tali habitu procedente / et proprie pro interiori assensu fidei / improprie pro actu exteriori qui ex hoc interiori procedit. Quoadmodum dicimus iste fideliter agit. Rursum accipitur fides pro ob-

iecto fidei scilicet propositione credita sicut est iste articulus Deus est unus et vnus / aut etiam res per hanc propositionem significata sicut dicitur deus est fides mea. Et hic est complexus significabilis haberi sermo possit quem obmittimus. ¶ Postremo fides accipitur quolibet modorum predictorum quandoque pro unico habitu vel actu vel obiecto. quandoque pro collectione plurimorum vel omnium. quoadmodum in simbolo apostolorum / vel athanasij / vel concilij niceni / vel sacre scripture / dicimus fidem catholicam contineri. Unde et sic loquitur athanasius dicens. Quicumque vult saluus esse ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem. Et de particulari fide subiungit / fides autem catholica hec est ut unum deum in trinitate etc. ¶ Consequenter notandum est quod fides pro habitu dupliciter accipitur pro infuso scilicet et pro acquisito / sicut est etiam vna scientia habitualis infusa / patet hoc in christo et salomone / alia acquisita qualiter descripta est quod est habitus firmus per demonstrationem acquisitus. ¶ Dicamus consequenter pro declaratione descriptionis premissae de fide habituali acquisita que infusam presupponit / vel eidez innititur et ab ea formatur si perfecta est / quod fides dicitur habitus firmus / ad differentiam opinionis vel suspicionis incerte / sicut ponebat Petrus abelardi per beatum Bernardum in hoc redargutus. Hec autem firmitas vel certitudo alia est a certitudine spei / quoniam vna respicit intellectum / affectum altera. Thomas dicit quod certitudo est ex voluntate figente intellectum. ¶ Addit in descriptione / verus / ad differentiam habitus heretici / qualiter habent heretici. ¶ Subiungitur etiam per differentiam specificam ad alios omnes habitus intellectuales per auditum verbi dei acquisitus. Pro quo notandum est quod ratio specifica fidei est quod accipiat certitudinem suam / et veritatem illustratiuam intellectus humani ab auctoritate diuina / quia scilicet deus ita iussit vel reuelauit mediate vel immediate per verbum suum inspiratum interius vel exterius predicatum / auditum / vel lectum. Et sic loquitur Thomas et antiqui quod formalis ratio omnium credibilium vna est scilicet veritas prima / ita quod assentire aliter non est pertinens ad fidem. Et hic requiritur fides infusa ad assentiendum catholice et hoc fieri non potest si quis errat in vna tali veritate pertinaciter / quia iam deest sibi ratio formalis

De erroribus circa preceptū

credendi altoqn non esset p̄nax. **H**inc
ozit d̄ra certitudinis fidei ad certitudines
sc̄ie/quoniam illa sumit ab extrinsecis tm̄
modo p̄ locū ab auctoritate/altera deducit
ab intrinsecis/sicut p̄ locū a diffinitione et
similibz/ita habemus certitudinē ynam
ab extrinsecis qualē habet fides/alterā ab
intrinsecis qualē habet scientia. Et h̄ suf-
ficit ad p̄positum de certitudine/nō intran-
do sermonē de alijs habitibz certoꝝ p̄nci-
piorum tam intellectualiū quā moralium
in quibz est certitudo evidētie et terminis
In alijs per exp̄ntiā. in alijs per quādam
adherentiā voluntatis stabilientis se ac fi-
gentis in aliquo a quo non vult dirimi si-
cut diceremus hominē innitēntē muro so-
lido certū esse/qualiter etiā dicimus q̄ cer-
ta est in deo spes nostra/ caritas nostra/ ti-
mor noster/ et ita de reliquis ad affectū spe-
ctantibz. Fortassis autē q̄ ip̄a fides certitu-
dinem suā sic accipit ex voluntate/que deo
iubente seu reuelante credere vult immobili-
ter/ credere autem non potest nisi volens.
Ex quo fit vt fides et habeat meritum. et
capituet omnē intellectū in eius obsequiū
quārcūqz videant rationes ph̄ice/vel hi-
storice seu gr̄maticē seu fantastice/fidei re-
pugnantes/et q̄ ip̄e sint nulle saltem ab in-
trinsecis sumptē. Ex quo fit p̄terea qd̄ mo-
do viceversa vt ip̄am fidem neqz exp̄ntia
neqz intelligentia necessario tollat vel euas-
cuet/quoniam sic innitit auctoritati prime/
siue habeat evidentiā rationis/siue nō ha-
beat evidentiā/credens in auctoritatiua
et non altera p̄manet firmitate. vnde Tho-
mas exp̄sse sc̄da sc̄de. q. ij. arti. x. in respon-
sione ad primū argumentū/sic ait. Quan-
do homo habet voluntatē credendi ea que
sunt fidei ex sola auctoritate diuina/ etiā si
habeat rationē demonstratiuā ad aliquid
horum/puta ad hoc qd̄ est deū esse/non p̄-
pter hoc tollit vel minuit meritū fidei/bec-
ibi. Ex quo fit insup qd̄ fides potest in pa-
tria manere cū v̄sione beata/vel hic in via
pro raptu qualis fuit in paulo/cum intelli-
gentia clarioꝝ fidei/qualis fuit et est in do-
ctozibz p̄replatiuis/ et per anagogicos ex-
cellus illustratis mirabiliter a montibz et
nis. Hec obuiat illud apli/fides est substā-
tia rerū sperandarū/argumentū nō appen-
tium. Hec illud Gregozij fides non habet
meritū vbi humana ratio p̄bet exp̄mentū
Quoniam responsio patet ex p̄missis acute

pensatis. Pro quibz facit exemplū illud qd̄
de ista triangul⁹ habet tres angulos equa-
les duobz rectis/ potest idem homo prius
habere certitudinē ex auctoritate dicentis/
qualē nō oportet eū dimittere habita post
modum certitudine alterius generis ex de-
monstratione vel exp̄ntia fundata. **D**e
niqz deducit ex p̄missis pro re quā intēdi-
mus qd̄ p̄ncipia tam intellectualia quam
moralia/similiter conclusiones ex eis demō-
strate. **S**ilr p̄positiones ph̄ice p̄ exp̄ntiā
habite/ possunt cadere sub fide/ qm̄ tradi-
p̄nt a deo iubente et auctorizante/ sic qd̄ de-
tur assensus eis nō quia sint evidentes sed
quia sic deus iubet reuelat aut dicit prout
ecclesia catholica vel scriptura sacra nobis
tradit. **U**nde p̄nter ad hoc dicit potest nō
irrationabiliter/ qd̄ fides hic in via semp̄ est
quodāmodo nō appentiū sub ratione for-
malī vel obedientiali ip̄ius fidei/ qm̄ licet
veritas prima sit dese euidentissima et certis-
sima cui innit/nihilomin⁹ qd̄ veritas h̄ pri-
ma/ tradiderit credibilia in euidentia/ vel
alia quelibet ad credendū/ scitur et sola si-
de ecclesie vel scripture sacre/ qz sc̄z ecclesia
et scriptura sacra nobis ita tradunt. **U**nde
qd̄ tobias habuit canē/ et abrahā filium/ po-
tuit esse notū p̄ exp̄ntiā/ et ita de innume-
ris/ sed qd̄ iste veritates sunt nobis a deo tra-
dite p̄ scriptozes libroz p̄nentiū talia/ et
creditiū est/ nō sc̄rū nec euidentis. **A**ltera
distinctio/ quedā sunt pure de fide et. et cō-
tinet quatuor gradus. **Q**uedā p̄nentiā q̄
rum opposita sapiunt heresim **Q**uedā im-
p̄nentiā tractatu de fide. c. ij. **C**ōsonāt
nostre descriptioni descriptiones alie vna est
apli ad **H**ebreos. xi. fides ē substātia. i. fū-
damētū rez quas sp̄m⁹ q̄ sunt de⁹ et x̄ps⁹/ et
in q̄s tendim⁹ p̄ amorē/ argumentū. i. certitudo
nō appentiū vel in se vel in rōne obie-
ctali sc̄z materialit̄ aut formalit̄ vt dictū est
Item aug. in li. de p̄destinatōe/ fides est co-
gitare cū assensione ea que ad xp̄ianam p̄-
nent religionē. **I**tem ysidor⁹/ fides est qua
veraciter cedim⁹ id qd̄ nequaqz videre va-
lemus. **I**tem crisostom⁹/ fides est sanctissim⁹
me religionis fundamētū. **I**tem magistra-
liter. fides est virtus qua ea que ad funda-
mentū religionis p̄nenti recte firmiterqz
credunt. **H**is itaqz p̄suppositis ac deca-
ratis que in longius trahi p̄nt/ dicam⁹ se-
quēter qd̄ in p̄posito nostro fidē accipimus
obicctiue p̄ collectione oim̄ credendorū

propositiōnū e habitū fidei/ prout descri-
psimus. Unde statim concluditur veri-
tas prime p̄tis nostre cōclusionis principa-
lis/ q̄d he nouē assertiones que spectāt ad
diuina p̄cepta/ sunt de fide. norando t̄m illi-
ud aristo. q̄ oppositoꝝ eadem est discipli-
na. Deniq; p̄ declaratione maiori pla-
cet annotare ad quos moralia p̄cepta in
forma morali p̄cepta in forma vel affectu
articulos symboli speculatiōis reducant
uis ita sit q̄ cuilibet p̄cepto cōrespondet
dictamen practicum verum/ q̄d ita creden-
dum est sicut articulus fidei in speculati-
uis. Huic p̄cepto diliges deū cōrespondet
istud dictamen. deus est diligendus/ et isti
non occides/ proximus nō est occidendus
glosa p̄pria voluntate/ et ita de reliquis. Di-
camus ergo q̄ iste articulus/ est de articū
q̄ x̄ps est deus verus de deo vero q̄cqd̄ igitur
iubet faciendū est. Iubet autē p̄cepta le-
gis Non occides etc. Et Math. ii. 2. xvi.
et alibi multis locis ergo. Item articulus est
q̄ sacre scripture sunt vere/ q̄ p̄ducunt in
testimoniū resurrectiōis ibi sc̄dm scriptu-
ras/ tradit autē scripture decem p̄cepta igitur
etc. Item articulus est q̄ sp̄s sanctus locutus est
per p̄phetas q̄cqd̄ igitur p̄phete dicunt p̄ ipsius
verum est. Fuit autē moyses p̄pha qui tradi-
dit decem p̄cepta legis/ imo et x̄ps fuit ille
p̄pheta magnus de quo Deut. xviii. q̄ fuit
plenus gr̄e et veritatis et p̄ quem veritas fa-
cta est. Item in duob; p̄ceptis de dilectiōe
dei et proximi que tradidit x̄ps multis locis
tota lex pendet et p̄phete. Sunt igitur de lege
et p̄phete et p̄sequēter omnia moralia p̄-
cepta que deducuntur ex ip̄is. Item finis le-
gis sc̄dm apostolū est dilectio/ et v̄t̄n̄az vi-
tam eternā p̄sequamur. Hoc autē facere nō
possumus nisi seruando p̄cepta. Si vis
ad vitā ingredi serua mandata. Et iterum
hoc fac et viues. Item ad aliam p̄tem arti-
culi qui dicit et p̄pter nostrā salutem/ que sa-
lus nō habet sine p̄ceptoꝝ obseruantia/ p̄-
tinent igitur ad hunc articulū vitam eternā
salutem reductiue. Item quodlibet p̄ceptum
includit in se dictamen rectū sc̄dm
quod sit bonus actus p̄cepti/ sicut hoc p̄-
ceptū Non occides habet istud dictamē.
non licet occidere/ fundatū in hoc vniuersali
p̄cepto Non facias alijs quod tibi fieri
non vis/ quod principium est de scriptu-
ra sacra Math. ii. 2. Item articulus est q̄
est vna ecclesia catholica et apostolica id ē

fundata in doctrina apostolorū quos sp̄s
sanctus docuit omnes veritatem/ et docere
non cessat successores/ et ideo ecclesia non
potest errare/ et ita quicquid iubet est verum.
Iubet autē decem p̄cepta et conclusiones ex
eis ergo p̄tinent ad hunc articulum vnam
sanctam ecclesiam. Amplius tertio de-
ducamus p̄ exempla et heresis descriptio-
nem/ omnis heresis p̄tinet ad fidem/ quia
sc̄dm hieronimū heresis est dogma falsum
fidei orthodoxe contrariū. Constat autē ex
determinatione ecclesie q̄ multe assertio-
nes iudicantur hereticę que sunt circa p̄-
cepta moralia t̄m modo. Exemplū de ista
vsura non est peccatum mortale. Item de
ista/ fornicatio simplex non est peccatum
mortale. Item de ista/ non est licitum tene-
re vxorē fratris sui/ pro qua Iohānes mar-
tyr fuit. Item de ista licitum est vnicuique
non misso imo prohibito predicare. Item
de ista populares possunt dños suos ad li-
bitum corrigere. Item quilibet tyrannus
etc. que nup̄ damnata est vt hereticata. Itē
generaliter/ nulla p̄positio est vera/ que nō
possit fieri catholica/ dum se tradit creden-
da in sacra scriptura/ sicut ad p̄positum di-
xit hieronim⁹ q̄ ap̄lus de verū ethnico v̄l
poetico fecit catholicū dum ait. Corrum-
punt bonos mores confabulationes pessī-
me. Unde quid minus de fide videtur q̄
q̄ iobias habuit canem/ et aaron barbas
et tamen qui nunc negaret p̄tinaciter/ esset
hereticus/ quia repugnaret isti articulo.
Scriptura sacra est vera in se et in suis p̄-
tibus. fallit igitur hec argumentatio hoc nō
est de credilibus nostre fidei explicite/ igitur
non est de fide etc. Sequitur ex p̄-
missis q̄ geometria et philosophica possunt
ē et sūt philosophabilia aut geometricabi-
lia. Secus de moralib; quoniam illa faci-
unt ad vnitatem ecclesie que debet esse vna
nedum vnitatem sacramentorum et credibi-
lium inuidentium/ sed etiam actione et cō-
uersatione pacifica in agilibus morali-
bus naturali lege cognitio. ita q̄ vnitatem ec-
clesie presupponit vnitatem moralem. Nota
de fide que sup̄eminet rationi semper/ si-
cut oleum aque. Sic q̄ incipit fides vbi
ratio desinit/ et non potest tantū crescere ra-
tio naturalis quin sup̄eminat fides ei etc.
Item constat sc̄dm plurimos doctores
q̄ exp̄diuit tradere multa ad credendum
generaliter omnibus populis/ quorum ali-

De erroribus circa preceptū

qua sunt euidentia docet ad deum esse. Et hoc propter errores phoz et aliorum sicut in proposito de preceptis moralibus que licet sint euidentia bene dispositis in iudicio rationis tamen ex consuetudine puerfa et aliunde multi contingunt errores/ vt stoici dixerunt esse opus maxime virtutis se infirmitate/ et in quibusdam regionibus dicunt esse religiosum occidere parentes senes etc. Item de multitudine vxorum de furtis rapinis/ de adulterijs in quibus errant homines/ nisi per legem diuinam doceant/ exemplū possit poni in casu nostro presenti etc. Nota tamen quod ad assentiendum catholice/ cuiusque veritati quātūcūq; sciat per experientiam vel demonstrationē/ requiritur fides infusa/ que monstrat et ostendit rationem obiecta lem credendi/ istam quod deus talem veritatem tradidit aut iussit per se immediate vel per ecclesiam aut scripturam sacram. Nota quod modo nulla est noua heresis/ et quod determinatio pape non est nisi declaratio vel adiectio pene. Nota ockam libro scdo prime partis per totum. Nota quid est explicite de fide/ illud scilicet quid vere et clare sequitur ex his que sunt pure de fide et explicite continentur in scriptura. Unde quod christus habuit neros non explicite sub hac forma. Similiter quod non omnis mulier habens capillos rufos non potest interfici a quocumque/ sed sequitur euidenter ex scriptura. Nota quod nulla est querela doctorum temporalium quin possit ad conciliū deduci generale terminanda/ si reducatur ad licitum et illicitum/ iuxta considerationem vltimam illius sermonis/ per sperum iter etc. Deinde notandum est quod in hoc actu plurimæ rationes sunt inducte et ad declarationem secunde partis. Sed quoniam alibi sunt tamen epilogando quæ laciozi sermonem deducit/ istic committuntur. Tandem reuolando ad principium recitabatur quemadmodum festus ad paulum se defendentem/ dixit insanis paulus/ multe te littere ad insaniam conuertunt. Non insanio. respondit paulus optime feste/ sed veritatis et sobrietatis verba eloquens. De hinc conuersus ad agrippam credis inquit. Rex agrippa/ prophetis/ scio quod credis. Sic longe amplius habeo fas dicere vnicuique vestrum. Reuerendissime patres et domini ac doctorum omni sapientia et doctrina plenissimi/ quod creditis prophetis. Illi autem testimoniū dant de decem preceptis/ et de sequelis eorum

quod diuina veritate fundata sunt et ad credendum. licet intelligatur imposita. Varias igitur agens quod patienter et obsecratio facta erat/ me audistis. Sit exoro merces vestra deus/ quia quid tribuam non habeo. Credite vt facitis veritati/ et tempore liberabit vos/ et in eterna tabernacula sua luce perducet. Prestante eo per quem veritas et gratia facta est Iesu christo qui est deus benedictus in secula. Amen. Finit.

Alius sermo eiusdem

Contra assertiones magistri Johannis parui circa preceptum Non occides.

Posset hereses esse sicut dicit apostolus. i. corinth. xi. vt qui probati sunt manifesti fiant in vobis probati inquam per fides in intellectu/ per caritatem in affectu/ per exercitacionem in effectu. Prouidencia nimirum diuine sapientie/ que attingit a fine vsque ad finem fortiter/ suauiterque disponit oia. sapie. viii. non sineret mala fieri. teste aug. si non posset sciret et vellent inde bona elicere/ disponens finem amoris pueri ad finem finis boni atque gloriosi/ quod vidit apostolus dum ait. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et sic omnia inquit. Huiusmodi kartusie vt etiam aliena mala imo et propria dum ex peccato consurgit quis humilior. Fit autem hic et heresibus hoc salubre quatenus sicut corde creditur ad iusticiam/ ita fiat ore confessio ad salutem. ad Rom. x. profitendo scilicet fidem suam extrinsecus/ quod cadit sub precepto obligante ad semper non pro semper/ nisi casibus certis/ qui possunt ad presens quattuor nominari. Unus est coram infidelibus et tyrannis sicut tempore martiri. Alter coram perfidis hereticis vt tempore doctorum. Tertius ad testificandum vel respondendum sicut fit coram iudicibus. Quartus doctrinaliter et iudicialiter erudiendum sicut fit a prelati et doctoribus. In casu primo exercetur patientia vt hymnus loquitur/ In secundo sapientia et plerumque constantia/ iuxta dictum augustini. In tertio meritum acquiritur/ vt dum petrus respondit/ tu es christus filius dei viui/ dicit glosa quod fuit hoc ad meritum. In quarto doctrinale et pastorale officium exercetur. Jo. x. et Mathei. vltimo et Malachie. ij. et petri. ij. etc. Ex qua distinctione pronus elicitur/ quod quia professio